

עמדות סטודנטים כלפי למידה שיתופית

מנחה: ד"ר חגית-מישר טל

אסף לוי | אלכסנדרה אידריסוב

המחלקה לטכנולוגיות למידה, מכון טכנולוגי חולון

שאלות המחקר

המחקר בא לבדוק את עמדותיהם של הסטודנטים כלפי למידה שיתופית בארבעה קטגוריות עיקריות שהן: יתרונות, חסרונות וקשיים, שיטת עבודה ובקורת. שאלת המחקר המרכזית היא:

מה הן עמדות הסטודנטים כלפי למידה שיתופית?

שאלות המשנה של המחקר

- ספר מה הוא ניסיון האישי בלמידה שיתופית?
- מה הם היתרונות בלמידה שיתופית?
- מה הם הקשיים המתעוררים בתהליך למידה משותף?
- כיצד אתה נוהג לבחור את עמיתך ללמידה בלמידה משותפת?
- אילו דברים היית משנה או מוסיף לתהליך הלמידה השיתופית?

מבוא ומטרות המחקר

למידה שיתופית היא תחום שנחקר מאד בשנים האחרונות ויש לה קשר הדוק לתחום הטכנולוגיות למידה. מחקרים רבים שנעשו מראים כי ללמידה השיתופית ישנם השלכות חיוביות רבות על הלומד ועל תוצאות הלמידה. למרות יתרונותיה של הלמידה השיתופית, קיימים בה גם לא מעט חסרונות וקשיים. כחלק מתהליכי שינוי המתרחשים בתחומי החברה, החינוך וההוראה וכניסתה של הלמידה המתקשבת לתוך מערכת החינוך נדרשים כיום סטודנטים לבצע מטלות רבות בתהליך למידה משותף ובצוותים. כשיטת למידה חשוב להבין מה מחקרים מראים על האפקטיביות שלה ומה היא הביקורת שקיימת כלפיה. איסוף מידע מתוך מקור ראשון שהוא הסטודנטים יעזור ליצור תמונה רחבה יותר לגבי הבנת נקודות החוזקה והתורפה של שיטת הלמידה השיתופית, להסיק מסקנות ולשפר את החסרונות הקיימים בה.

שיטה וכלים

גודל המדגם: 12 סטודנטים.

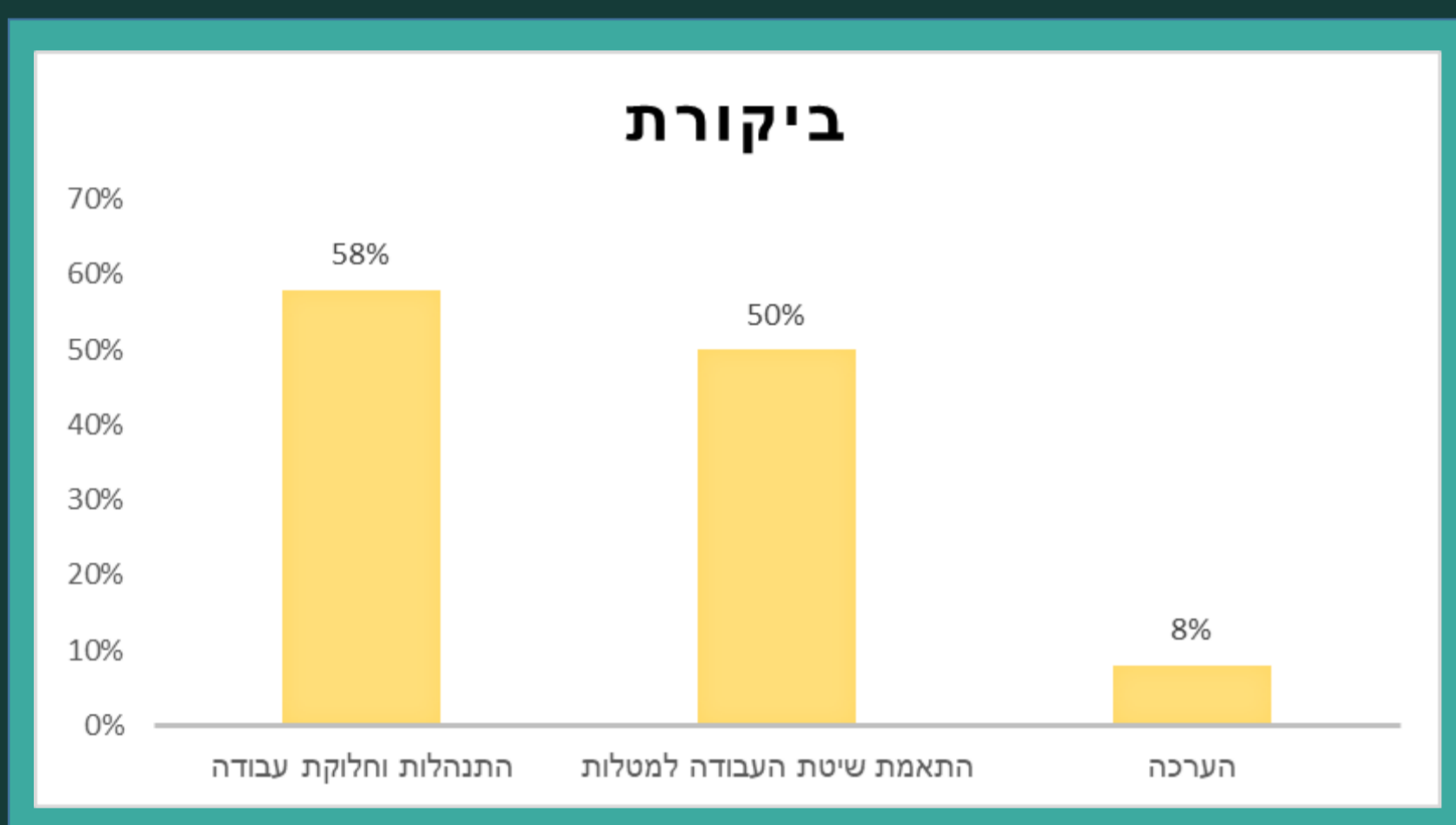
קהל היעד: סטודנטים לטל"מ במכון הטכנולוגי חולון.

שיטת איסוף נתונים: ראיונות עומק חצי מובנים.

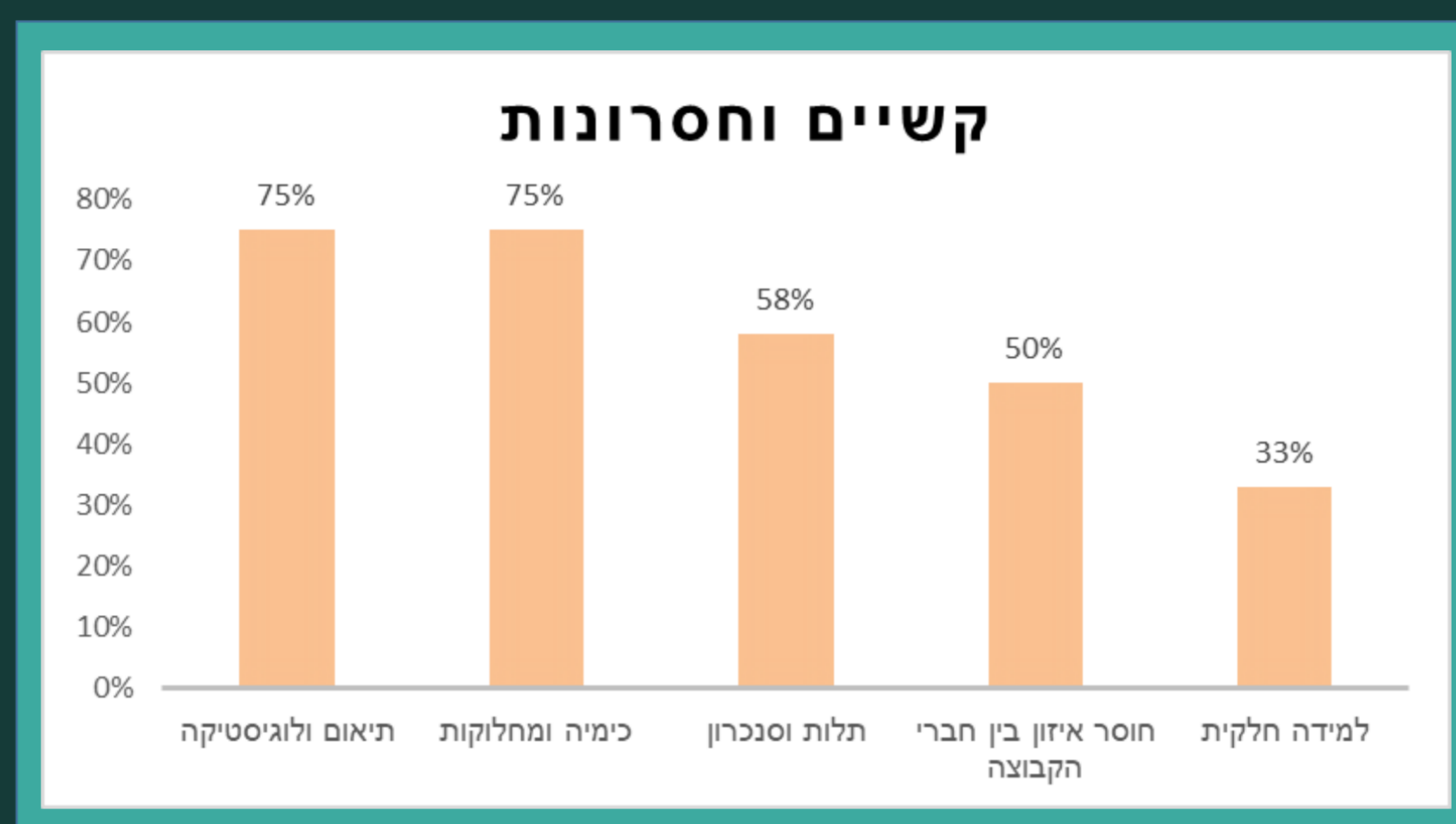
במחקר איכותני זה אנו רוצים להגיע הכי קרוב שאפשר על מנת להבין מה הרגשתם של הסטודנטים כלפי למידה משותפת, לזהות את הקשיים ואת היתרונות ולהבין ממקור ראשון את כל מה שיש לסטודנטים לומר על הלמידה זו. ראיונות עומק חצי מובנים מאפשרים גמישות עם המראייין מכיוון שהם לא ממוסגרים בתבנית מקובעת ומאפשרים למראייין לחרוג מגבולות השאלון בהתאם להתפתחות השיחה עם המראייין. ראיונות אלה יוצרים אפשרות לביטוי מלא וחופשי של הסטודנטים, דבר שיאפשר להבין בצורה אובייקטיבית ומלאה יותר את עמדותיהם כלפי שיטת הלמידה המשותפת.

שיטת ניתוח הנתונים: לאחר ביצוע הראיונות, נותחו התשובות שהתקבלו ואותרו תימות החוזרות על עצמן מתוך הראיונות, תימות אלו קוטרגו לתוך קטגוריות שונות בהתאם למאפייני התימה. לבסוף בוצע תהליך של ניתוח התימות השונות והסקת מסקנות מתוך הנתונים.

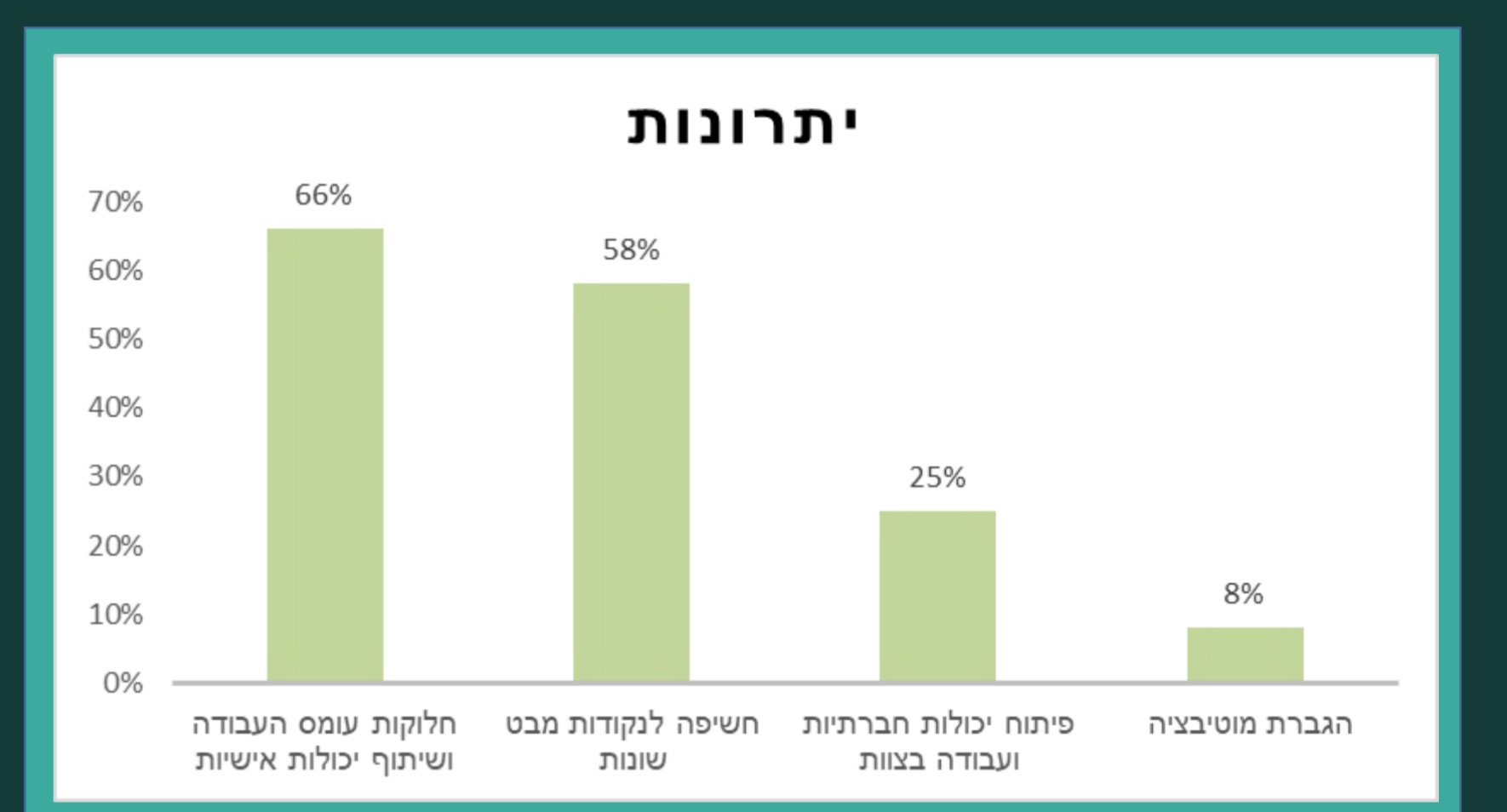
ממצאים

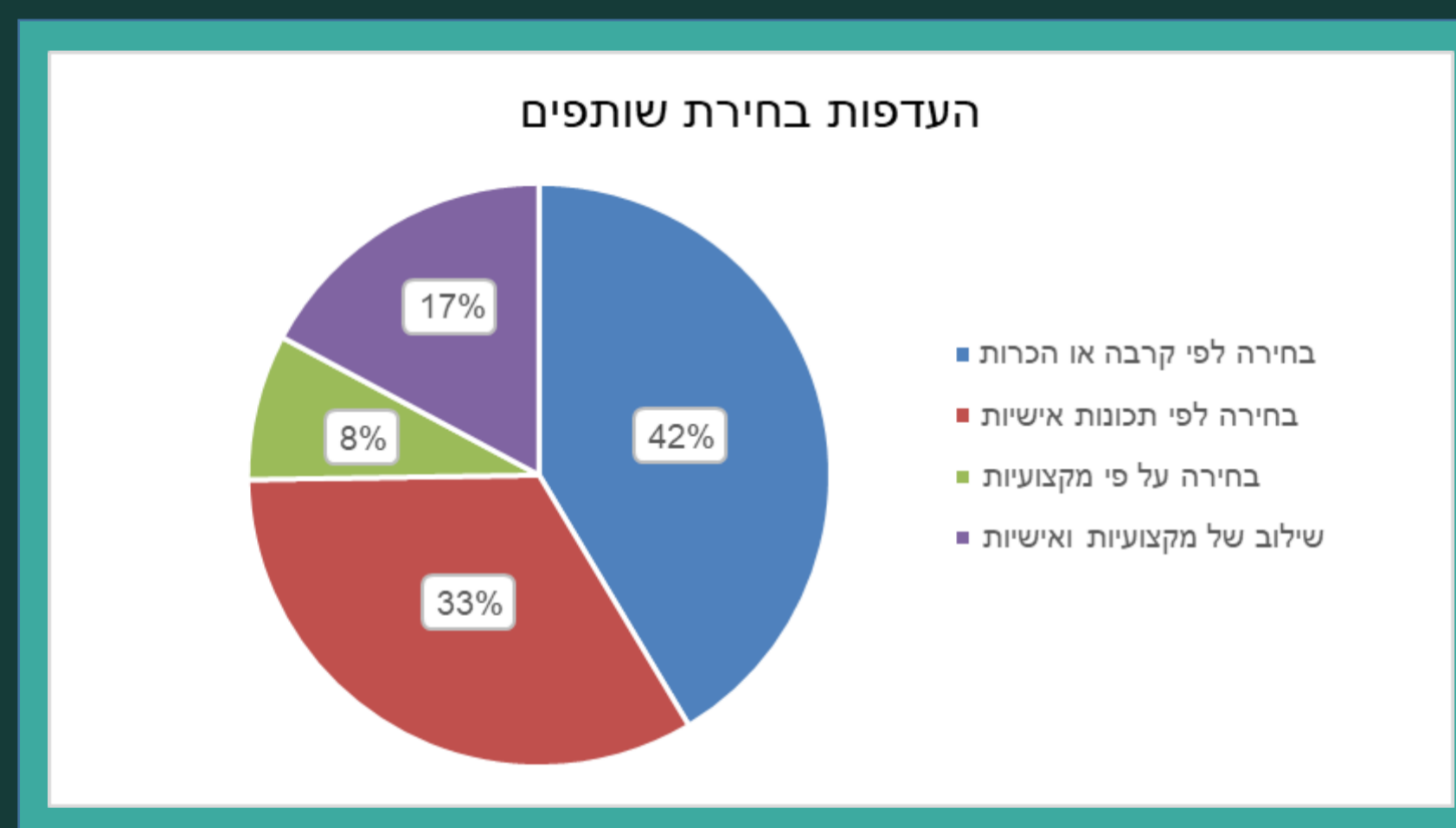
ביקורת- הממצאים מציגים את הביקורת וההמלצות שנתנו הנחקרים כלפי למידה משותפת. 58% הביעו ביקורת לגבי ההתנהלות, התכנון וחלוקת העבודה בלמידה שיתופית. 50% הביעו ביקורת בנוגע להתאמת השימוש בלמידה שיתופית לסוג המטלות ותדירות השימוש בלמידה שיתופית. 8% המליצו על הוספת מרכיב להערכה אישית בתוך הקבוצה בלמידה משותפת.

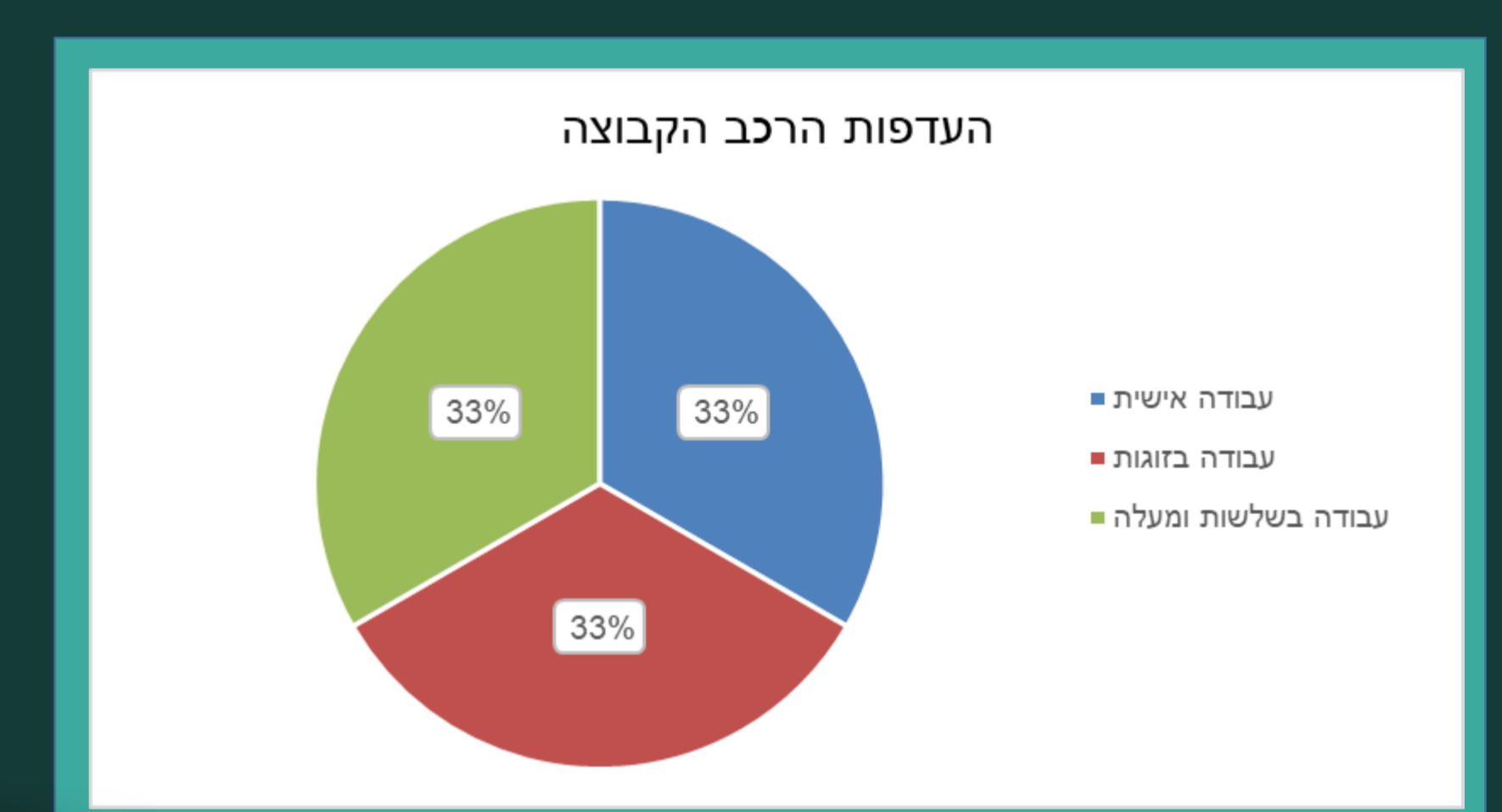
קשיים וחסרונות- ניתוח הממצאים מציג את הקשיים והחסרונות שבלמידה שיתופית על פי דיווחי הנחקרים. 75% מהנחקרים דיווחו על חוסר כימיה כקושי עיקרי, 75% נוספים דיווחו על קשיי תיאום זמנים, בעיות מרחק, לוגיטיקה וארגון. 58% דיווחו על קשיים הנובעים מתלות אחד בשני כמו התפשרות אישית ובעיות של סנכרון העבודה בין כולם. 50% דיווחו על חוסר איזון במידת האחריות, נטל העבודה והמחויבות שבין חברי הקבוצה ו-33% דיווחו כי חלוקת העבודה גורמת ללמידה חלקית.

יתרונות- ניתוח הממצאים מציג את היתרונות שבלמידה שיתופית על פי דיווחי הנחקרים. 66% מהנחקרים דיווחו כי חלוקת עומס העבודה ושיתוף של היכולות האישיות מהוות יתרון. 58% דיווחו על חשיפה לרעיונות זוויות מבט שונות. 25% דיווחו על יצירת קשרים וחברויות ופיתוח יכולות תקשורת על ידי למידה שיתופית ו-8% דיווחו על הגברת המוטיבציה האישית לביצוע מטלות בזכות למידה משותפת.

בחירת שותפים- ממצאי המחקר מראים כי 42% מהנחקרים בוחרים את השותפים שלהם לעבודה לפי קרבה או הכרות קודמת. 33% בוחרים את השותפים לפי תכונות אישיות ורצון להשקיע. 17% בוחרים שותפים לפי שילוב בין מקצועיות ותכונות אישיות ורק 8% בוחרים שותפים לפי יכולתם המקצועית.

הרכב הקבוצה- העדפות האישיות להרכב הקבוצה יתחלקו בין הנחקרים באופן שווה, כאשר 33% מעדיפים עבודה אישית, 33% מעדיפים עבודה בזוגות ו-33% נוספים מעדיפים עבודה בקבוצות גדולות של שלשות ומעלה.

מסקנות

ללמידה השיתופית יתרונות רבים שהוכחו במחקרים רבים, אך למרות זאת בכדי לגרום לה להיות אפקטיבית צריכים להתקיים מספר תנאים בתוך הקבוצה כמו כימיה, מחויבות אישית, יחסי אנוש טובים, אחריות, ניהול זמנים וקיום תלות הדדית אחד בשני. ניתן לראות כי במחקר זה 41% טענו כי הם בוחרים את השותפים שלהם לקבוצה לפי קרבה והכרות קודמת, ו-33% על פי תכונות אישיות המהוות בסיס טוב ליחסי עבודה וביחד הם מהווים 74%. זאת לעומת 8% המדווחים כי הם בוחרים שותף על פי יכולתו המקצועית. נתון זה עולה בקנה אחד עם הדיווחים לחשיבות הכימיה, האיזון והחיבור הקבוצתי ומראה כי סטודנטים יעדיפו לעבוד עם אדם נוח ושהחיבור איתו טוב מאשר עם אדם שאין איתו חיבור אבל יש לו ידע מקצועי טוב בנושא. קשיים נוספים שדיווחו מעל 50% מהסטודנטים היו התלות אחד בשני, הדיווחים מראים כי 2 גורמים עיקריים בקושי זה, האחד הוא הקושי שבאיבוד השליטה המלאה על הפרוייקט והשני הוא הקושי שבהתפשרות ובהגבלה העצמית לטובת הקבוצה. למרות הקשיים מדווחים סטודנטים על יתרונות רבים בעבודה משותפת, כך הכל 66% מהמשתתפים העדיפו עבודה משותפת על פני עבודה יחידנית, נתון זה מראה כי למרות הקשיים הרבים, בעזרת שיתוף פעולה, כימיה טובה, אחריות וניהול נכון עולים יתרונות הלמידה המשותפת על פני החסרונות. יחד עם זאת הושמעה ביקורת כלפי למידה שיתופית מצד 50% מהמשתתפים כי לא כל מטלה צריכה להתבצע בלמידה שיתופית ולעיתים גם למידה יחידנית היא טובה ולכן יש לשקול לפני כל מטלה האם היא מתאימה ללמידה משותפת והאם הערך שבעשייה המשותפת יהיה גבוה מהערך שבעשיית המטלה באופן יחידני. ביקורת נוספת מצד 58% מהמשתתפים מתייחסת לניהול וטוענת כי בקבוצות צריכים לקבוע לכל אחד תחומי אחריות, מטרות ברורות וחלוקת תפקידים מוגדרת. טענה זו עולה בקנה אחד עם האחוזה הגבוהה של המשתתפים אשר דיווחו כי הקושי העיקרי בלמידה משותפת נובע מבעיות ניהוליות כמו תיאום, ניהול זמנים, איזון בתחומי האחריות וסנכרון. כתוצאה מהמחקר ניתן לראות כי קיים פער בין הרצון לעבוד במשותף לבין היכולת לנהל ולבנות קבוצה מסונכרנת בעלת אחריות, תלות הדדית, מחויבות אישית ויחסי כבוד אחד לשני. על מנת לסגור פער זה יש לשקול פתרונות שייתנו לסטודנטים כלים שיעזרו להם להתנהל ולעבוד במשותף כמו סדנאות לניהול פרוייקטים או סדנאות לעבודה בצוותים.

מקורות

- Roger, T. & Johnson, D. W. (1994). An overview of cooperative learning. *Creativity and collaborative learning*.
- Laal, M & Ghodsi, S. M. (2012). Benefits of collaborative learning. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 31, 486-490.
- N.Capdeferro & M.Romero, (2012). Are Online Learners Frustrated with Collaborative Learning Experiences?, *University of Oberta Catalunya (UOC), Spain Vol 13 | No 2*
- Hsiung, C. M. (2012). The effectiveness of cooperative learning. *Journal of Engineering Education*, 101(1), 119-137.

מגבלות המחקר

מחקר זה בדק דיווחים של 12 סטודנטים מהמחלקה לטכנולוגיות למידה במכון הטכנולוגי בחולון, ייתכן כי תוצאות המחקר תלויות גם ביישום שלו על אוכלוסייה רחבה יותר וממסלולי לימוד שונים במוסדות לימוד שונים על מנת לקבל הבנה רחבה יותר מכלל הסטודנטים.

תודות

תודה רבה לסטודנטים מהמחלקה לטכנולוגיות למידה במכון הטכנולוגי בחולון שהשתתפו במחקר, ותודה רבה למנחת הפרוייקט ד"ר חגית-מישר טל.